

Богущий Вадим Миколайович,
доцент кафедри мовної підготовки
навчально-наукового інституту права
та психології Національної академії
внутрішніх справ, кандидат
філологічних наук, доцент

МЕТАФОРИЧНІ ОБРАЗИ В НАУКОВИХ СТАТТЯХ ПРО ВЗАЄМОДІЮ СУДІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Практики та науковці давно визнали, що метафора є частиною мови права, як у загальних сферах, так і в окремих галузях (зокрема, право компаній або кримінальне право), і визнали її роль як основну для юридичного переконання та аргументації.

Така переконлива сила метафори стає необхідною не лише в судових процесах, але й тоді, коли запроваджуються нові інструменти та процедури, які можуть наштовхнутися на протидію.

У Європейському Союзі з метою подолання проблем, що виникають через залучення різних національних юрисдикцій, у судових процесах запроваджено низку стратегій та інструментів, які отримали назву «судова співпраця».

Всупереч спротиву з боку деяких політиків і навіть судових діячів, потрібен цілий корпус легітимізації дискурсу, де переконливі метафори є важливими.

Одним із таких інструментів легітимації є широкий спектр наукових робіт, які аналізують еволюцію судової співпраці та намагаються підкреслити переваги такої співпраці.

У цих роботах часто зустрічаються метафори, які концептуалізують абстрактні поняття з бажаним метафоричним обрамленням, заснованим на живих істотах і матеріальних об'єктах (особливо інструментах, будівлях, територіях і структурах), або зображають співпрацю як подорож, де прогрес є або єдиним прийнятним вибором, або зброєю у боротьбі з транскордонною злочинністю. І навпаки, відмова від співпраці асоціюється з негативними образами, головним чином перешкодами та бар'єрами, і навіть розглядається як хвороба, для якої юридичні заходи є «засобами», що «пом'якшують недовіру».

Мова не «описує» реальність, вона «створює» реальність. Однак мова настільки потужна, що вона не тільки говорить нам про те, що існує, але й про те, що може існувати, що можливо, а що ні. З огляду на це, метафоричні поняття та їхні вираження

можуть бути використані для конструювання певної реальності європейської судової співпраці, а також для підкреслення її потенціалу, легітимізації та метафоричного приниження своїх опонентів.

Деякі метафори мають давню традицію в юридичній лексиці, оскільки такі слова-свідки, як «тіло», що застосовуються до судів чи установ, або «інструмент» до документів чи законів, тоді як інші більш типові для політичного дискурсу, наприклад метафори подорожі чи боротьби.

Найпоширенішими, вочевидь, є два основних типи метафор: ті, які підкреслюють матеріальне існування співпраці через сценарії живих істот і об'єктів, і ті, що зосереджуються на певних досягненнях і труднощах, з якими доводиться стикатися, здебільшого через сценарії подорожі та боротьби.

Обидва типи діють як потужні та переконливі інструменти у легітимації європейської судової співпраці: перший для тих, хто не вірить у його здійсненність; другий для тих, хто наголошує на його труднощах.

До того ж, використання цих метафор, створює «напівофіційну» термінологію, яка зазвичай висвітлює позитивні аспекти та мінімізує (або повністю усуває) негативні, і таким чином ті, хто може виступати проти судової співпраці, можуть бути змушені висловлюватись через посередництво метафор, якими послуговуються їх прихильники (наприклад, *judicial recognition* – «визнання законної сили чогось судами», *Tampere milestones* – «Віхи Тампере», *liaison magistrates* – «комунікаційні магістрати», *contact points* – «місця зустрічі»), і навіть якщо їхні опоненти вдаються до власних несприятливих стратегій переконання (або метафор), вони починають свій «бій» у невігідному становищі: наприклад, якщо говорити про *the failure of the Tampere milestones* – «провал Віх Тампере», відразу це сприймалося б як оксюморон («Якщо це віха, то вона не може зазнати невдачі, чи не так?»). Згідно з П. Друлаком метафори є конвенційними та інституціоналізованими (більшість із них лексикалізовані), і тут є місце для «інноваційних» метафор, що може свідчити про відсутність радикальних змін.

Важливою особливістю дослідження ролі метафор в аргументаційній стратегії, спрямованій на легітимізацію процедур співпраці є те, що воно може проводитись на основі робіт вчених-юристів, які не обов'язково є носіями англійської мови. На нашу думку, це може дати розуміння реального використання англійської мови в контексті, наприклад,

академічного дискурсу про Європейський Союз, де мовні норми та конкретні дискурси не обов'язково продиктовані носіями мови, і де часто існує вплив між мовами.

Отже, цікавим продовженням цього аналізу було б оцінити, наскільки відбувся перехід між європейськими мовами в цих метафорах, особливо враховуючи, що метафори в правових і політичних умовах мають дуже хорошу позицію для подолання мовних бар'єрів, і що багато з них з'являються в багатомовних документах, таких як регламенти чи директиви. Цілком можливо, що ці метафори є частиною багатомовного ідеологічного сценарію, який, якщо він вдасться, може стати ключовим фактором для виживання не лише європейської судової співпраці, а й самого Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Barbé E., A. Herranz-Surrallés, & M. Naturski. Contending metaphors of the European Union as a global actor. *Journal of Language and Politics*, 2015. Vol. 14. Iss. 1. P. 18-40.

2. Berger L. Of metaphor, metonymy, and corporate money: Rhetorical choices in supreme court decisions on campaign finance regulation. *Mercer Law Review*, 2007. Iss. 58. P. 949-990.

3. Drulák P. Motion, Container and Equilibrium: Metaphors in the Discourse about European Integration. *European Journal of International Relations*, 2006. Vol. 12. Iss. 4. P. 499-531.

Бортун Каріна Олександрівна,
доцент кафедри мовної підготовки
навчально-наукового інституту права
та психології Національної академії
внутрішніх справ, кандидат
філологічних наук, доцент

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ЮРИСПРУДЕНЦІЇ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ (МОВНИЙ КОМПОНЕНТ)

Штучний інтелект (ШІ) у сфері юриспруденції відкриває нові можливості для автоматизації юридичних процесів, ефективного аналізу даних і підвищення доступності правової допомоги. Однак його застосування у правовій сфері України супроводжено специфічними викликами, пов'язаними з українською мовою, адже юридичні тексти вимагають особливої точності в обробці, а правова термінологія має глибокий контекст, який важливо зберегти для коректного правозастосування.